

Bruselj, 12. maj 2026
(OR. en)

Medinstitucionalna zadeva:
2026/0060 (NLE)

8931/26
ADD 1

RECH 207
RELEX 601

DOPIS

Pošiljatelj: Generalni sekretariat Sveta

Prejemnik: Odbor stalnih predstavnikov/Svet

Št. predh. dok.: 8120/26

Zadeva: *Priprava zasedanja Sveta za konkurenčnost (notranji trg, industrija, raziskave in vesolje) 28. in 29. maja 2026*
Priporočilo Sveta o okviru Evropske unije za znanstveno diplomacijo
– sprejetje

PRIPOROČILO SVETA

o okviru Evropske unije za znanstveno diplomacijo

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 292 v povezavi s členom 182 (5) Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Znanost je globalna javna dobrina, ki širi meje znanja in razvija rešitve v korist človeštva s temeljnimi in uporabnimi raziskavami v javnem in zasebnem sektorju.
- (2) Univerzalni jezik znanosti ima sposobnost, da povezuje in navdihuje ljudi in narode.
- (3) Znanost je že od nekdaj gonilo evropskega povezovanja ter prispeva k oblikovanju evropske identitete na podlagi skupnih načel in vrednot.
- (4) Znanost, raziskave, inovacije in visokošolsko izobraževanje so osrednji elementi mehke moči Unije in prispevajo h krepitvi odnosov Unije s tretjimi državami.

- (5) Zagotoviti je treba, da je mednarodni sistem za raziskave in inovacije odprt in varen v skladu z načelom „odprto, kolikor je mogoče, zaprto, kolikor je potrebno“ in s priporočilom Sveta o povečanju varnosti raziskav¹.
- (6) Raziskave in inovacije so bistvene za konkurenčnost, odpornost, uspešnost in družbeno blaginjo Unije, obenem pa prispevajo k zaščiti njenih interesov in vrednot.
- (7) Program Obzorje Evropa je največji večstranski program za raziskave in inovacije na svetu, v katerem lahko sodelujejo tretje države, s pridružitvijo programu pa tudi zaupanja vredne partnerske države iz sosedstva Unije in zunaj njega, ter raziskovalci z vsega sveta.
- (8) S pobudo „Izberi Evropo za znanost“² naj bi povečali privlačnost Unije za raziskovalce z vsega sveta, zlasti z nepovratnimi sredstvi Evropskega raziskovalnega sveta (ERC)³, ukrepi Marie Skłodowske-Curie⁴ ter instrumenti na nacionalni in po potrebi podnacionalni ravni.
- (9) Razvoj in uvajanje prelomnih tehnologij, kot sta umetna inteligenca ali kvantna tehnologija, še povečujeta svetovno konkurenco in močno vplivata na življenje ljudi. Uporaba umetne inteligence v znanosti kot preobrazbene moči ustvarja povsem nove priložnosti, pa tudi izzive, na primer v zvezi z intelektualno lastnino, upravljanjem podatkov, znanstvenim objavljanjem, souporabo modelov, dostopom do znanja in računalniških virov ter znanstveno etiko in integriteto.

¹ Priporočilo Sveta z dne 23. maja 2024 o povečanju varnosti raziskav (UL C 3510, 30.5.2024).

² https://commission.europa.eu/topics/research-and-innovation/choose-europe_en?prefLang=sl

³ <https://erc.europa.eu/homepage>

⁴ <https://marie-sklodowska-curie-actions.ec.europa.eu/>

- (10) Unija se sooča z nepredvidljivim geopolitičnim okoljem, za katerega so značilni vse večji pritiski na mednarodno sodelovanje, demokracijo, multilateralizem, pravno državo in znanost samo.
- (11) Državni in nedržavni akterji izvajajo vse večji pritisk na globalne neomejene in omejene skupne dobrine, tudi na območja zunaj nacionalne jurisdikcije.
- (12) Napredek pri uresničevanju agende Združenih narodov za trajnostni razvoj do leta 2030⁵ in ciljev trajnostnega razvoja ter pri reševanju trojne planetarne krize zaradi podnebnih sprememb, izgube biotske raznovrstnosti in onesnaževanja ni zadovoljiv, zato so potrebna skupna prizadevanja držav na podlagi znanstvenih dokazov.
- (13) Unija in njene države članice spadajo med glavne spodbujevalce svetovnih medvladnih znanstveno-političnih organov, kot so Medvladni panel za podnebne spremembe (IPCC)⁶, Medvladna znanstveno-politična platforma o biotski raznovrstnosti in ekosistemskih storitvah (IPBES)⁷ in Medvladni znanstveno-politični odbor za kemikalije, odpadke in preprečevanje onesnaževanja (ISP-CWP)⁸.
- (14) Raziskave zagotavljajo dokaze, ki so potrebni za podkrepitev mednarodnih sporazumov in podpiranje odločitev politike v najrazličnejših sektorskih diplomacijah, kadar je ustrezno.
- (15) Zunanja in varnostna politika, vključno s skupno zunanjo in varnostno politiko, vpliva na politike na področju raziskav in inovacij, in sicer neposredno, na primer z uvedbo omejitev sodelovanja z nekaterimi mednarodnimi partnerji in konkurenti, in posredno, na primer z olajšanjem mednarodnega sodelovanja in ustvarjanjem enakih konkurenčnih pogojev.

5 <https://sdgs.un.org/2030agenda>

6 <https://www.ipcc.ch/>

7 <https://www.ipbes.net/>

8 <https://www.unep.org/isp-cwp>

- (16) Ker se znanje, raziskave in inovacije bolj kot kdaj koli prej pretvarjajo v moč in geopolitični vpliv, bi boljše izkoriščanje sredstev Unije na področju raziskav in inovacij ter vzpostavljanje najrazličnejših strateških partnerstev koristilo močni in neodvisni Uniji.
- (17) Zaradi vse večje povezanosti znanosti, tehnologije in inovacij na eni strani ter zunanje in varnostne politike na drugi strani, kot je omenjeno v številnih političnih dokumentih Unije⁹ in pomembnejših poročilih v zadnjem času¹⁰, Evropska unija potrebuje okvir za znanstveno diplomacijo.

⁹ Med drugim, sporočilo Komisije o globalnem pristopu k raziskavam in inovacijam, COM(2021) 252 final z dne 18.5.2021, in z njim povezani sklepi Sveta z dne 28. septembra 2021, dok. 12301/21; skupno sporočilo o krepitvi prispevka EU k multilateralizmu, ki temelji na pravilih, JOIN(2021) 3 final z dne 17.2.2021 sklepi Sveta o načelih in vrednotah za mednarodno sodelovanje na področju raziskav in inovacij z dne 10. junija 2022, dok. 10125/22; sklepi Sveta o večji vlogi in učinku raziskav in inovacij v procesu oblikovanja politik v Uniji z dne 8. decembra 2023, dok. 16450/23; sporočilo Komisije o evropski strategiji za raziskovalno in tehnološko infrastrukturo, COM(2025) 497 final/2 z dne 30.9.2025; skupno sporočilo o krepitvi gospodarske varnosti EU, JOIN(2025) 977 final z dne 3.12.2025; priporočilo Sveta z dne 23. maja 2024 o povečanju varnosti raziskav (UL C, C/2024/3510, 30.5.2024).

¹⁰ Enrico Letta, *Much more than a market – Speed, Security, Solidarity. Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens* (Mnogo več kot le trg – hitrost, varnost, solidarnost. Krepitev enotnega trga za trajnostno prihodnost in blaginjo vseh državljanov EU), 2024; Evropska komisija: *The future of European competitiveness. Part A, A competitiveness strategy for Europe* (Prihodnost evropske konkurenčnosti. Del A. Strategija za konkurenčnost Evrope), Urad za publikacije Evropske unije, 2025; Evropska komisija: *Align, act, accelerate – Research, technology and innovation to boost European competitiveness* (Uskladiti, ukrepati, pospešiti – raziskave, tehnologija in inovacije za povečanje evropske konkurenčnosti), Urad za publikacije Evropske unije, 2024; Evropska komisija: *A European framework for science diplomacy – Recommendations of the EU Science Diplomacy Working Groups* (Evropski okvir za znanstveno diplomacijo – priporočila delovnih skupin EU za znanstveno diplomacijo), Urad za publikacije Evropske unije, 2025 .

- (18) S povezovanjem in krepitevijo dialoga med znanostjo in diplomacijo ima znanstvena diplomacija ključno vlogo pri:
- a) varovanju in spodbujanju demokratičnih vrednot, strateških interesov ter tehnološke in podatkovne suverenosti Unije;
 - b) krepitevi položaja Unije kot ene vodilnih svetovnih akterjev na področju znanosti in tehnologije z odprtim in varnim mednarodnim znanstvenim sodelovanjem;
 - c) krepitevi zaupanja v znanost, spodbujanju uporabe predvidevanja in znanstvenega svetovanja v postopkih odločanja ter spodbujanju sodelovanja javnosti;
 - d) čim večjem učinku potenciala Unije na področju raziskav in inovacij v prizadevanjih za mir, varstvo človekovih pravic, multilateralizem in na pravih temeljih mednarodni red; ter
 - e) krepitevi zavezanosti Unije trajnostnemu upravljanju globalnih javnih neomejenih in omejenih skupnih dobrin, boju proti trojni planetarni krizi zaradi podnebnih sprememb, izgube biotske raznovrstnosti in onesnaževanja ter prispevanju k uresničevanju agende Združenih narodov za trajnostni razvoj do leta 2030 in ciljev trajnostnega razvoja.
- (19) Znanstvena diplomacija Unije bi morala:
- a) še naprej imeti trdno podlago na temeljnih vrednotah Unije, ki so določene v členu 2 Pogodbe o Evropski uniji, vključno s svobodo, demokracijo, enakostjo, pravno državo in spoštovanjem človekovih pravic;

- b) temeljiti zlasti na načelih in vrednotah, na katere se opira mednarodno sodelovanje na področju raziskav in inovacij, kot je opisano v globalnem pristopu k raziskavam in inovacijam¹¹, paktu za raziskave in inovacije v Evropi¹², Marsejski izjavi o mednarodnem sodelovanju na področju raziskav in inovacij¹³ ter Bruseljski izjavi z naslovom „Večstranski dialog o načelih in vrednotah za mednarodno sodelovanje na področju raziskav in inovacij“¹⁴, predvsem pa na akademski svobodi in svobodi znanstvenega raziskovanja, znanstveni odličnosti, raziskovalni etiki in integriteti, varnosti raziskav, enakosti spolov, enakih možnosti za vse, raznolikosti in vključevanju, odprti znanosti in odprtih podatkih ter z dokazi podprtemu oblikovanju politik;
- c) se izvajati ob polnem spoštovanju ustreznih pristojnosti, kot so opredeljene v Pogodbi, ter v skladu z zunanjim delovanjem Unije in ustreznimi programi, zlasti programom Obzorje Evropa.
- (20) Znanstvena diplomacija ne bi smela služiti kot mehanizem, s katerim bi se spodbopavale sankcije na ravni Unije.
- (21) Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (UNESCO) in druge večstranske organizacije spodbujajo dialoge o znanstveni diplomaciji na svetovni in regionalni ravni, h katerim bi Unija morala prispevati.
- (22) Za uresničevanje svojih interesov ter vključitev državnih in nedržavnih akterjev bi morala Unija glede znanstvene diplomacije delovati strateško in usklajeno v odnosu do svojih svetovnih partnerjev in konkurentov, ki vlagajo v lastne zmogljivosti znanstvene diplomacije.

¹¹ Sporočilo Komisije o globalnem pristopu k raziskavam in inovacijam, COM(2021) 252 final z dne 18.5.2021.

¹² Priporočilo Sveta (EU) 2021/2122 z dne 26. novembra 2021 o Paktu za raziskave in inovacije v Evropi, UL L 431, 2.12.2021.

¹³ <https://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/sites/default/files/2022-03/d-claration-de-marseille--17072.pdf>

¹⁴ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/download/94d6bb42-1fe7-478c-b6b4-d0be4dfb0204_en?filename=brussels-ministerial-statement-2024-02.pdf

- (23) Okrepiti je treba pravična in vzajemno koristna partnerstva s svetovnim jugom, zlasti v regijah strateškega pomena za Unijo, tudi prek pobud Ekipe Evropa v okviru strategije Global Gateway in mehanizmov tristranskega sodelovanja, da bi podprli mlade raziskovalce in kroženje možganov, okrepili znanstvene zmogljivosti, odpravili nesorazmerja na področju raziskav, spodbujali soustvarjanje znanja in obravnavali skupne svetovne izzive.
- (24) Več držav članic razvija in sprejema nacionalne strategije za znanstveno diplomacijo ter krepi znanstveno-tehnološke zmogljivosti v svojih diplomatskih službah doma in v tujini.
- (25) Glede na veliko število tekočih dejavnosti je treba spodbujati usklajenost in optimizirati vire v znanstveni diplomaciji na ravni Unije in tudi držav članic. V ta namen so potrebni usklajevanje, vzajemno učenje in izmenjava najboljših praks, Komisija pa bi morala državam članicam po potrebi zagotoviti tudi prilagojene smernice in pomoč, ob upoštevanju njihovih specifičnih okoliščin in obstoječih razlik.
- (26) Znanstvena diplomacija lahko prispeva k napredovanju in vzpostavitvi evropskega raziskovalnega prostora (ERA) na notranji ravni ob upoštevanju njegove zunanje razsežnosti. Zato je bila vzpostavitev okvira Evropske unije za znanstveno diplomacijo vključena v program politike ERA za obdobje 2025–2027¹⁵, kar prispeva k delu v zvezi s konceptom „pete svoboščine“, tj. enotnega trga za raziskave in inovacije¹⁶.

¹⁵ Priporočilo Sveta z dne 24. junija 2025 o programu politike evropskega raziskovalnega prostora za obdobje 2025–2027, UL C, C/2025/3593, 30.6.2025.

¹⁶ Enrico Letta, idem.

- (27) Unija se opira na bogato tradicijo pobud, ki so izoblikovale svetovno znanstveno diplomacijo, vključno z Evropsko organizacijo za jedrske raziskave (CERN)¹⁷ in Mednarodni inštitut za uporabne systemske analize (IIASA)¹⁸. V zadnjih letih se je oblikovala dinamična evropska skupnost akademikov in strokovnih delavcev na področju znanstvene diplomacije, ki je na primer privedla do vzpostavitve zavezništva EU za znanstveno diplomacijo¹⁹ ter mreže pristojnih za znanstveno diplomacijo in znanstveno svetovanje na ministrstvih držav članic EU za zunanje zadeve²⁰.
- (28) Zato bi se morale Unija in njene države članice uveljaviti kot vodilne v svetu na področju znanstvene diplomacije, da bi zaščitile svoje interese, spodbujale evropske vrednote in delovale za globalno javno dobro.
- (29) V tem priporočilu:
- a) „znanost“ se nanaša na sistematično preučevanje strukture in obnašanja fizičnega in družbenega sveta z opazovanjem, eksperimentiranjem, analizo, razlago in preizkušanjem teorij na podlagi pridobljenih empiričnih dokazov. Zajema naravoslovje, tehnologijo, inženirstvo, matematiko in medicino ter družboslovje, humanistiko in umetnost ter temeljne in uporabne raziskave v javnem in zasebnem sektorju;
 - b) „diplomacija“ se nanaša na vodenje mednarodnih odnosov s strani državnih in nedržavnih akterjev z miroljubnimi sredstvi, kot so dialog in pogajanja, tudi prek predstavnikov v tujini;
 - c) „znanstvena diplomacija“ se nanaša na neposredno ali posredno uporabo znanosti, znanstvenih dokazov in znanstvenega sodelovanja, da bi prispevali k zunanji politiki na različnih ravneh in jo podpirali, ter na uporabo diplomacije za podpiranje in spodbujanje mednarodnega sodelovanja in znanstvenega napredka.

¹⁷ <https://home.cern/>

¹⁸ <https://iasa.ac.at/>

¹⁹ <https://www.science-diplomacy.eu/>

²⁰ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/strategy-research-and-innovation/europe-world/international-cooperation/science-diplomacy_en#eu-ministries-of-foreign-affairs-science-diplomacy-and-advice-network

- (30) To priporočilo ne posega v pristojnost držav članic na nobenem političnem področju, vključno s področjem zunanje in varnostne politike, niti v avtonomijo in neodvisnost znanstvenih ustanov –

PRIPOROČA, DA DRŽAVE ČLANICE ob polnem upoštevanju subsidiarnosti, sorazmernosti, institucionalne avtonomije in akademske svobode ter v skladu z nacionalnimi posebnostmi držav članic, njihovimi različnimi izhodišči in njihovimi pristojnostmi na podlagi Pogodbe ter ob upoštevanju potrebe po optimizaciji virov na ravni Unije in na ravni držav članic sprejmejo naslednje strateške, operativne in omogočitvene ukrepe:

Strateški ukrepi

1. priznajo pomen znanstvene diplomacije kot sestavnega dela svoje politike na področju raziskav in inovacij ter zunanje in varnostne politike ter njen prispevek k skupni zunanji in varnostni politiki ter skupni varnostni in obrambni politiki s priznanjem njenega potenciala v zadevnih strategijah politik;
2. v sodelovanju s Komisijo čim bolj povečajo učinek znanstvene diplomacije pri spodbujanju vrednot Unije, vključno s svobodo, demokracijo, enakostjo, pravno državo in spoštovanjem človekovih pravic ter mirom in multilateralizmom;
3. priznajo potencial znanstvene diplomacije za spodbujanje mednarodnega sodelovanja na področju znanosti, raziskav in inovacij ter uporabijo ukrepe znanstvene diplomacije za pozicioniranje Unije kot svetovne zagovornice akademske svobode, svobode znanstvenega raziskovanja, odprte znanosti ter odprtega in varnega mednarodnega sodelovanja na področju raziskav, tehnologije in inovacij, tudi prek pobude „Izberi Evropo za znanost“ na podlagi pristopa Ekipe Evropa ter s pridružitvijo tretjih držav programu Obzorje Evropa in programu Euratoma;

4. v sodelovanju s Komisijo izkoristijo znanstveno diplomacijo za uresničevanje interesov konkurenčnosti, odpornosti, uspešnosti in družbene blaginje Unije, na primer za povečanje privlačnosti priložnosti, ki jih ponujajo partnerstva z Unijo, tudi prek strategije Global Gateway²¹, promoviranje evropskih tehnologij, podpiranje vloge Unije pri določanju globalnih tehničnih standardov ter podpiranje tehnološke in podatkovne suverenosti Unije, na podlagi načela vzajemnosti v smislu odprtosti in izmenjave podatkov;
5. v sodelovanju s Komisijo spodbujajo interdisciplinarne in transdisciplinarne dialoge na ravni Unije ter nacionalni in podnacionalni ravni med različnimi akterji znanstvene diplomacije o tem, kako znanstvene cilje uravnovežiti z interesi zunanje in varnostne politike, ob upoštevanju zlasti potrebe, da se: (a) ocenijo učinki omejitev na mednarodno znanstveno sodelovanje; (b) opredelijo in ublažijo tveganja za gospodarsko varnost in varnost raziskav, zlasti na kritičnih in občutljivih tehnoloških področjih; ter (c) preuči in izkoristi potencial znanstvene diplomacije za pripravo terena za ukrepe na področju raziskav in inovacij ter zunanje in varnostne politike;
6. v sodelovanju s Komisijo in ob ustreznem upoštevanju varnostnih pomislekov, povezanih s tehnologijami z dvojno rabo in drugimi občutljivimi tehnologijami, opredelijo posebna področja, na katerih se znanstvena diplomacija lahko uporabi kot orodje za krepitev zaupanja za ohranjanje in spodbujanje dialoga s tretjimi državami, kadar se to šteje za koristno ter je v skladu z zunanjo in varnostno politiko, pri tem pa zagotovijo, da tak dialog ne bo privedel do nedovoljenega prenosa občutljivega znanja tujim vojaškim ali obveščevalnim službam ali ogrozil sankcij na ravni Unije;

²¹ https://commission.europa.eu/topics/international-partnerships/global-gateway_sl

7. kadar bi to lahko prineslo dodano vrednost obstoječim procesom politike, uporabijo znanstveno diplomacijo za pospeševanje uresničevanja agende Združenih narodov za trajnostni razvoj do leta 2030 in ciljev trajnostnega razvoja, podpiranje razvoja in izvajanja mednarodnih sporazumov, reševanje svetovnih izzivov glede trajnostnosti, vključno v nestabilnih in geopolitično strateških okoljih, kot so Arktika, Sredozemlje, vzhodna meja EU in Zahodni Balkan, ter za trajnostno upravljanje globalnih neomejenih in omejenih skupnih dobrin v razdrobljenem geopolitičnem okolju, vključno z območji zunaj nacionalne jurisdikcije, kot so odprto in globoko morje, Antarktika, nizka zemeljska orbita, luna in druga nebesna telesa, ter virov v skupni lasti, kot sta radiofrekvenčni spekter ter temno in tiho nebo;
8. v sodelovanju s Komisijo spodbujajo vodilno vlogo Unije v svetovni znanstveni diplomaciji, tako da: (a) sodelujejo v razpravi o svetovni znanstveni diplomaciji, kot jo promovirajo Unesco in drugi mednarodni forumi, ter (b) krepijo vezi in vzpostavljajo zaveznitva z zaupanja vrednimi partnerji po vsem svetu, pri čemer jih usmerjajo skupni interesi Unije in držav članic ter skupna načela in vrednote na področju raziskav in inovacij;
9. na podlagi uspešnih primerov, kot je sinhrotronska svetloba za eksperimentalno znanost in aplikacije na Bližnjem vzhodu (SESAME)²², uporabijo znanstveno diplomacijo za lažje vzpostavljanje in razvoj mednarodnih raziskovalnih infrastruktur, s tem pa spodbujajo ambicije in povezovalno moč Unije;
10. v sodelovanju s Komisijo predstavljajo evropsko raziskovalno in tehnološko infrastrukturo kot strateško sredstvo mehke moči Unije v znanstveni diplomaciji²³ ter kot ključno gonilo strateške avtonomije in znanstvene odličnosti Unije, pri tem pa izkoristijo njen potencial za privabljanje najboljših talentov, njen prispevek k inovacijam, prelomnim raziskavam, ustvarjanju znanja, določanju standardov in izmenjavi najdljivih, dostopnih, interoperabilnih in ponovno uporabljivih (FAIR) podatkov ter njeno vlogo pri razvijanju dvostranskih in večstranskih odnosov;

²² <https://www.sesame.org.jo/>

²³ Sporočilo Komisije o evropski strategiji za raziskovalno in tehnološko infrastrukturo, COM(2025) 497 final/2 z dne 30.9.2025, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=COM:2025:497:REV1>.

Operativni ukrepi

11. razmislijo o vzpostavitvi ustreznih podpornih ureditev, če te še ne obstajajo in na podlagi obstoječih struktur, za usklajevanje znanstvene diplomacije med vladnimi službami in s ključnimi deležniki na različnih ravneh, med drugim z imenovanjem nacionalnega koordinatorja za znanstveno diplomacijo, če je to primerno, in iskanjem sinergij z drugimi sektorskimi diplomacijami, kot so podnebna, zelena, vodna, oceanska, polarna, vesoljska, energetska in zdravstvena diplomacija, s posebnim poudarkom na medsebojnih povezavah s tehnološko in digitalno ter kulturno diplomacijo;
12. po potrebi in v posvetovanju s Komisijo, kot je primerno, razmislijo o pripravi nacionalnih načrtov za ukrepe znanstvene diplomacije, ki temeljijo na interesih in vrednotah ter ki bi se redno posodabljali, na podlagi: (a) opredelitve strateških tematskih in geografskih prednostnih nalog in interesov na ravni Unije ter po potrebi na nacionalni in podnacionalni ravni, dogovorjenih med zadevnimi deležniki s področja znanstvene diplomacije, ter (b) ocene vzajemnih interesov in priložnosti za sodelovanje med Unijo in tretjimi državami na specifičnih področjih, tudi prek sodelovanja v programu Obzorje Evropa in pridružitve letemu;

13. pregledajo in po potrebi okrepijo mehanizme znanstvenega svetovanja in predvidevanja na ministrstvih za zunanje zadeve in drugih ustreznih ministrstvih, da bi opredelile vrzeli v zmogljivostih in pripravile priporočila za izboljšanje teh mehanizmov znanosti za politiko, med drugim z morebitno napotitvijo raziskovalcev in raziskovalnega osebja²⁴ kot znanstvenih svetovalcev v diplomatske službe, kadar je to primerno, in sicer na podlagi izkušenj, pridobljenih z obstoječimi mehanizmi znanstvenega svetovanja na svetovni ravni, ravni Unije ter nacionalni in podnacionalni ravni, ter tako podprejo širša prizadevanja za spodbujanje uporabe znanstvenih dokazov pri oblikovanju javnih politik²⁵, tudi prek ukrepa ERA za spodbujanje evropskega ekosistema znanosti za politiko;
14. pregledajo in po potrebi okrepijo mehanizme diplomatskega in mednarodnega sodelovanja ministrstev za znanost in drugih ustreznih struktur na področju raziskav in inovacij, in sicer z opredelitvijo vrzeli v zmogljivostih in oblikovanjem ukrepov za izboljšanje diplomatskih spretnosti v teh mehanizmih, tudi z morebitno napotitvijo izkušenih diplomatskih svetovalcev v znanstvene ustanove;

²⁴ Glej Priporočilo Sveta z dne 18. decembra 2023 o evropskem okviru za pritegnitev in ohranjanje talentov na področju raziskav, inovacij in podjetništva v Evropi, UL C 1640, 29.12.2023.

²⁵ V skladu s Sklepi Sveta o večji vlogi in učinku raziskav in inovacij v procesu oblikovanja politik v Uniji z dne 8. decembra 2023, dok. 16450/23.

15. v sodelovanju s Komisijo usklajeno okrepijo sodelovanje Unije v znanstveno utemeljenih mednarodnih organizacijah in podporo zanje, kadar je to mogoče, vključno s svetovnimi medvladnimi znanstveno-političnimi platformami, ter okrepijo sodelovanje z nevladnimi mednarodnimi organizacijami, dejavnimi na področju znanstvene diplomacije, kot sta Mednarodni svet za znanost (ISC)²⁶ in ženevska fundacija za predvidevanje na področju znanosti in diplomacije GESDA²⁷, ter organizacijami, ki se ukvarjajo s tehničnimi standardi in konvencijami;
16. v sodelovanju s Komisijo vzpostavijo mreže in sinergije med atašeji za znanost in tehnologijo v diplomatskih predstavništvih Unije in držav članic po vsem svetu, da bi čim bolj povečali njihov kratkoročni in dolgoročni učinek ter bolje izkoristili obstoječe vire, med drugim nacionalne mreže in digitalne platforme, pri čemer naj bo poudarek še naprej na usklajevanju in ne na vzpostavljanju novih struktur, poleg tega pa naj bi se izogibali nepotrebnemu upravnemu bremenu;
17. v sodelovanju s Komisijo podprejo dejavnosti Unije na področju znanstvene diplomacije s strukturiranim pristopom k znanstveni diaspori držav članic, pomočjo pri vzpostavitvi zadevnih mrež v sodelovanju s službami za akademske izmenjave in drugimi ustreznimi obstoječimi mehanizmi, boljšo uporabo mrež alumnov na nacionalni ravni in na ravni Unije v programih in shemah mobilnosti, kot sta Združenje alumnov Marie Curie²⁸ in Združenje Erasmus Mundus²⁹, ter izkoriščanjem dobro uveljavljenih dogodkov, ki spodbujajo znanstveno utemeljeno sodelovanje med ljudmi prek geopolitičnih delitev;
18. razvijejo strateški pristop glede akademikov beguncev in ogroženih raziskovalcev, da bi olajšale njihov nadaljnji prispevek k raziskavam in inovacijam, na podlagi načel in vrednot, za katere se zavzema Unija, pri tem pa izvajajo potrebne zaščitne ukrepe;

²⁶ <https://council.science/>

²⁷ <https://www.gesda.global/>

²⁸ <https://www.mariecuriealumni.eu/>

²⁹ <https://www.em-a.eu/>

19. si prizadevajo za učinkovito sodelovanje s svetovnim jugom, in sicer tako, da vzpostavijo pravična partnerstva za znanstveno diplomacijo, ki bodo spodbujala prispevek lokalnega in strokovnega znanja k skupnim svetovnim izzivom ter zagotavljala priložnosti za krepitev zmogljivosti, s čimer se bodo odpravila tudi nesorazmerja v raziskovalnih in inovacijskih zmogljivostih;

Omogočitveni ukrepi

20. spodbujajo povezave med diplomatskimi službami držav članic na eni strani ter organizacijami, univerzami in drugimi visokošolskimi ustanovami, ki izvajajo raziskave, kar vključuje zaveznitva evropskih univerz, financiranje raziskav, raziskovalce in raziskovalno osebje ter civilno družbo in nedržavne akterje, ki lahko odprejo nove možnosti za inovacije in okrepijo globalna partnerstva poleg tradicionalnih kanalov med vlado in akademskimi krogi, na drugi strani;
21. v sodelovanju s Komisijo podprejo razvoj pozitivnega diskurza znanstvene diplomacije, ki temelji na multidisciplinarnih in interdisciplinarnih raziskavah, ki sistematično vključujejo družboslovje in humanistiko, ter širjenje njihovih izsledkov prek znanstvenih publikacij, komuniciranja in sodelovanja z javnostjo, da bi povečale zaupanje v znanost, okrepile integriteto informacijskega prostora, se borile proti dezinformacijam ter zaščitile demokracijo, svobodo in multilateralizem;

22. spodbujajo večjezičnost v znanstveni diplomaciji in jezikovno raznolikost v znanosti v skladu s priporočili skupine G20 o vključevanju znanosti³⁰;
23. ob polnem spoštovanju nacionalnih pristojnosti na področju izobraževanja in akademske svobode spodbujajo vključevanje elementov, povezanih z znanstveno diplomacijo, vlogo znanosti v mednarodnem sodelovanju in z dokazi podprtim oblikovanjem politik, v ustrezne programe izobraževanja in usposabljanja, da bi mlajše generacije ozaveščale o povezavah med znanostjo, politiko in svetovnimi izzivi, na primer s spodbujanjem mladih ambasadorjev znanstvene diplomacije, če to želijo;
24. v sodelovanju z akademskimi institucijami razmislijo o tem, da bi poskrbele za usposabljanje na področju znanstvene diplomacije za znanstvenike in diplomate ter strokovnjake, ki delajo na stičišču znanosti in diplomacije, v sodelovanju z ustreznimi deležniki, med drugim z vključevanjem modulov o znanstveni diplomaciji v izobraževalne programe diplomatskih akademij in usposabljanje diplomatov pred napotitvijo v tujino.

PRIPOROČA KOMISIJI, naj sprejme naslednje ukrepe, zlasti v podporo izvajanju točk 1 do 24 tega priporočila:

25. podpre evidentiranje akterjev, strategij in ponudbe usposabljanja na področju znanstvene diplomacije v Uniji ter prizadevanj partnerjev in konkurentov Unije na področju znanstvene diplomacije, da bi dobili pregled obstoječih nacionalnih okvirov in trenutno razpoložljivih virov in najboljših praks znanstvene diplomacije ter svetovnega okolja znanstvene diplomacije, v katerem delujejo Unija in njene države članice, kar bi prispevalo tudi k zmanjšanju razlik med državami članicami;

³⁰ https://g7g20-documents.org/fileadmin/G7G20_documents/2025/G20/South%20Africa/Sherpa-Track/Research%20and%20Innovation%20Ministers/1%20Ministers'%20Language/Research%20and%20Innovation_Recommendations%20on%20Science%20Engagement_23.09.2025.pdf

26. okrepi spremljanje prelomnega razvoja na področju raziskav, tehnologij in inovacij, kot je večja uporaba umetne inteligence v znanosti v okviru splošne politike Unije o umetni inteligenci³¹, z ocenjevanjem njegovih učinkov za znanstveno sodelovanje, raziskovalno integriteto, etiko, varstvo intelektualne lastnine ter konkurenčnost in odpornost Unije, ustvarjanje vrednosti v Uniji in tehnološko suverenost Unije, ter s spodbujanjem v človeka usmerjene, odgovorne, pregledne in varne uporabe teh tehnologij na svetovni ravni;
27. omogoči redno izmenjavo med znanstveniki in diplomati ter s strokovnjaki, ki delujejo na stičišču obeh področij, z vzpostavitvijo virtualne evropske platforme za znanstveno diplomacijo na podlagi pristopa Ekipe Evropa, ki po možnosti temelji na obstoječih platformah in mrežah na ravni Unije in nacionalni ravni ter ki se lahko uporablja za opredeljevanje tem za skupno ukrepanje na področju znanstvene diplomacije v odnosu do zadevnih držav in regij v interesu Unije;
28. ustanovi *ad hoc* kontaktno skupino znotraj obstoječega okvira ERA (npr. stalna podskupina foruma ERA za globalni pristop), ki se lahko aktivira *ad hoc* za podporo razvoju skupnega odziva na področju raziskav in inovacij, kadar je to potrebno v odziv na geopolitične dogodke, kot so grožnje gospodarski varnosti Unije, vojaške agresije ali demokratično nazadovanje, vključno s podpiranjem usklajene ocene tveganja in načrtovanja ravnanja v nepredvidljivih razmerah za mednarodno sodelovanje na področju raziskav;

³¹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/ai-office>

29. vključi okvir Evropske unije za znanstveno diplomacijo v okvirni program za raziskave in inovacije ter druge programe Unije, tudi v program Euratoma za raziskave in usposabljanje, s spodbujanjem instrumentov, kot so pobuda „Izberi Evropo za znanost“, pridružitvev programu Obzorje Evropa in mednarodno sodelovanje v njem, sporazumi o znanosti in tehnologiji, projekti strategije Global Gateway, evropski oblak za odprto znanost³², konzorciji evropske raziskovalne infrastrukture (ERIC)³³ in mreža Eureka³⁴, ter pobud, namenjenih specifičnim geografskim regijam in temam, kot so partnerstvo na področju raziskav in inovacij v Sredozemlju (PRIMA) za obdobje 2021–2027³⁵, program AU-EU za inovacije³⁶, partnerstvo evropskih držav in držav v razvoju na področju kliničnega preskušanja za svetovno zdravje (EDCTP) za obdobje 2021–2027³⁷, Misija: inovativnost³⁸ ter vseatlantsko zavezništvo za raziskovanje oceanov in inovacije (AAORIA)³⁹.
30. omogoči ustanovitev sredozemskega centra za znanstveno diplomacijo, kot je bilo napovedano v paktu za Sredozemlje⁴⁰, na podlagi obstoječih dejavnosti v regiji ter v sodelovanju z državami članicami oblikuje skupne ukrepe na področju znanstvene diplomacije na Bližnjem vzhodu in skupaj s to regijo (skupno politično ukrepanje) ter okrepi dialoge o znanstveni diplomaciji s ključnimi večstranskimi in mednarodnimi partnerji, kot so Afriška unija (AU), Skupnost latinskoameriških in karibskih držav (CELAC), Združenje držav jugovzhodne Azije (ASEAN) in Srednja Azija, kadar je to primerno, pa tudi z državami kandidatkami za članstvo v EU in tretjimi državami, pridruženimi okvirnemu programu za raziskave in inovacije;

32 <https://eosc.eu/>

33 <https://www.eric-forum.eu/>

34 <https://www.eurekanetwork.org/>

35 <https://prima-med.org/>

36 https://research-and-innovation.ec.europa.eu/system/files/2023-07/ec_rtd_au-eu-innovation-agenda-final-version.pdf

37 <https://www.edctp.org/>

38 <https://mission-innovation.net/>

39 <https://allatlanticocean.org/>

40 Skupno sporočilo o paktu za Sredozemlje, JOIN(2025) 26 final, 16.10.2025.

31. okrepi znanstveno svetovanje zunanji in varnostni politiki, zlasti prek dejavnosti Skupnega raziskovalnega središča Evropske komisije (JRC)⁴¹ in mehanizma Evropske komisije za znanstveno svetovanje⁴² ter decentraliziranih agencij Unije⁴³, tudi s podpiranjem mednarodnega dialoga v sodelovanju z mednarodnimi organi za znanstveno svetovanje.

IZVAJANJE, OBVEŠČANJE IN POROČANJE

Priporoča se, da države članice točke 1 do 24 tega priporočila glede na svoje specifične razmere začnejo izvajati takoj, ko je mogoče.

Priporoča se, da Komisija in države članice s širšo javnostjo komunicirajo o pomenu znanstvene diplomacije.

Priporoča se, da Komisija v sodelovanju z Evropsko službo za zunanje delovanje spremlja napredek pri izvajanju tega priporočila z uporabo obstoječih struktur upravljanja ERA, zlasti stalne podskupine foruma ERA za globalni pristop, z uporabo platforme ERA in drugih orodij za spremljanje ter vsaki dve leti Svetu poroča o napredku pri izvajanju tega priporočila v okviru dvoletnega poročanja o globalnem pristopu k raziskavam in inovacijam. Novih struktur ni treba vzpostaviti.

Priporoča se, da stalna podskupina foruma ERA za globalni pristop podpre določitev skupnih kazalnikov, ki se bodo uporabljali za vse akterje, vključene v znanstveno diplomacijo Unije, da se omogoči skladno in sistematično spremljanje njihovih dejavnosti in napredka, s čimer se omogoči učinkovito zbiranje skupinskih informacij v podporo razvoju usklajenih ukrepov med njimi.

⁴¹ https://joint-research-centre.ec.europa.eu/index_en

⁴² <https://scientificadvice.eu/>

⁴³ https://www.euda.europa.eu/publications/brochures/eu-ansa_en

V zvezi s tem so države članice pozvane, naj prostovoljno in kadar so informacije o njihovih nacionalnih pristopih in pobudah na voljo, te posredujejo Komisiji kot prispevek k navedenim dejavnostim Komisije v zvezi s spremljanjem in poročanjem.

V Bruslju,

Za Svet

predsednik/predsednica
